

KULTŪROS PAVELDO VALDYMAS EUROPOJE: SVARBIAUSI STRATEGINIAI DOKUMENTAI

Zinaida Manžuch
Audronė Glosienė

Pabaiga. Pradžia 10 nr.

EUROPINIS TURINYS GLOBALIUOSE TINKLUOSE. SKAITMENINIMO PROGRAMŲ KOORDINAVIMO MECHANIZMAI. LUNDO PRINCIPAI¹

Europos Sąjungos Tarybos susitikime Feiroje 2000 m. birželį Europos šalys pritarė *e. Europos veiksmų planui 2002*. Siame plane iškeltas tikslas skatinti europinio turinio plėtrą globaliuose tinkluose, kad būtų išnaudojamos visos skaitmeninių technologijų galimybės. Šiam tikslui šalys narės ir Europos Komisija imasi specialių bendrų veiksmų sukurti šalyse narėse skaitmeninimo programų koordinavimo mechanizmą. 2001 m. balandžio 4 d. šalių narių atstovai ir ekspertai susitiko Lunde (Švedija) apsvastyti problemų, susijusių su skaitmeninimo koordinavimo mechanizmo kūrimu, ir ilgalaikių veiksmų siekiant gerinti skaitmeninimo veiklą šalyse narėse.

Europos kultūros ir mokslo išteklių yra unikalus visuomenės turtas ir vertybė, formuojanti kolektyvinę Europos visuomenių atmintį ir užtikrinanti tvirtą pamatą skaitmeninio turinio industrijos plėtrai žinių visuomenėje.

Ekspertai apibendrino parengiamojo susitikimo 2000 m. Liuksemburge rezultatus, pabrėždami Europos skaitmeninto kultūros ir mokslo turinio vertę ir svarbą, nes juo užtikrinamas:

* Paveldo prieinamumas ir tęstinumas. Kultūros ir mokslo paveldas yra unikalus ir reikšmingas Europos turtas. Paveldo išteklių skaitmeninimas yra gyvybiškai svarbus veikla gerinant jų prieigą piliečiams ir saugant bendrą Europos kultūros paveldą (ir praeities, ir ateities).

* Kultūros įvairovės, švietimo ir turinio industrijų palaikymas. Skaitmeninti kultūros turtai skatina ir palaiko kultūros įvairovę globalioje aplinkoje; be to, tai yra pagrindiniai švietimo, turizmo ir turinio industrijų išteklių.

* Skaitmenintų išteklių įvairovė ir gausumas. Šalys narės daug investavo į kultūros ir mokslo turinio skaitmeninimo projektus. Skaitmeninimas apima įvairias veik-

los sritis ir turinio rūšis (muziejų objektai, valstybiniai dokumentai, archeologinių kasinėjimų vietos, garso ir vaizdo archyvai, žemėlapiai, istoriniai dokumentai ir rankraščiai).

Yra keletas esminių problemų, kurios riboja šių išteklių potencialą kultūriniu, ekonominiu ir socialiniu požiūriu. Pagrindinės kliūtys yra:

- Fragmentiškas požiūris į skaitmeninimą. Nepaisant skaitmeninimo paplitimo, dabartinė veikla šioje srityje pasižymi fragmentiškumu ir priklauso nuo skirtingų šalių narių politinių instrumentų ir mechanizmų. Nesant aiškaus Europos požiūrio į tai, koks kultūros turinys yra skaitmeninamas arba kaip jis atrenkamas skaitmeninimui, dubliuojami išteklių, pastangos ir investicijos.

- Technologijų senėjimas. Skaitmeninimas yra brangus ir reikalauja didelių investicijų, kurioms dažniausiai naudojami valstybiniai finansavimo šaltiniai. Dėl neteisingų technologijų ar standartų pasirinkimo tokios investicijos yra rizikingos. Taip gali būti sukurti nenaudojami ar technologiškai greitai senstantys išteklių, o tai privalo kartoti investicijas praėjus trumpam laiko tarpui.

- Paprastų ir bendrų kultūros paveldo prieigos formų stoka. Įvairių išteklių prieigą apsunkina tai, kad tiek Europos, tiek nacionaliniu mastu stinga bendro požiūrio, techninių standartų ir daugiakalbystę palaikančių sistemų.

- Intelektinės nuosavybės teisės. Įvairūs veikėjai, susiję su skaitmeniniu turiniu (pvz., nuosavybės teisių turėtojai, tarpininkai, vartotojai), turi skirtingus teisinius interesus. Jų poreikiai turi būti pripažinti ir subalansuoti. Kultūros sektorius privalo suprasti intelektinės nuosavybės teisių reguliavimo būtinumą pripažindamas ekonominę turinio vertę.

- Sąsajų tarp kultūros ir naujų technologijų programų stoka. Didėja kultūros ir naujų technologijų programų sąveikos poreikis nacionaliniu ir Europos mastu, kad būtų nustatyti prioritetai ir kuriami pridėtinę vertę turintys rezultatai.

- Institucijų investicijos ir išsipareigojimai. Skaitmeninimas reikalauja atminties institucijų - archyvų, bibliotekų, muziejų — išsipareigojimo vykdyti ilgalaikę, brangią su technologijomis susijusią veiklą. Naudojant skaitmeninimo technologijas ir įrankius kultūros institucijose auga naujų įgūdžių ir procedūrų išsavinimo poreikis.

Sprendžiant šias problemas pageidautina, kad šalys narės išsipareigotų:

- Sukurti nuolatinį skaitmeninimo koordinavimo forumą, įsteigiant koordinavimo grupę, į kurią įeitų kiekvienos šalies narės atstovas. Ši grupė turėtų sukurti nuolatinių diskusijų ir mainų erdvę, nustatyti atsiskaitymo procedūras Europos ir nacionaliniu mastu.

- Palaikyti ir plėtoti europinį požiūrį į skaitmeninį

nimo politiką ir programas sukuriant pagrindinę svetainę, jungiančią nacionalinius tinklalapius, skelbiančius naują, viešai prieinamą ir lengvai suprantamą informaciją, pateiktą pagal bendrą formą.

- Skatinti ir palaikyti sėkmingą praktinę veiklą ir jos harmonizavimą bei optimizavimą šalyse narėse ir Europos Sąjungos mastu kuriant kokybinės lyginamosios analizės platformą ir siekiant jos adaptavimo nacionalinėse koordinavimo institucijose ir tinkluose, o ekspertų grupėse plėtojant kiekybinį požiūrį į lyginamosios analizės procesus. Tam būtina sukurti pagrindinių rodiklių, ypač elektroninės Europos indikatorių, nustatymo mechanizmus bendradarbiaujant su nacionalinėmis standartų ir statistikos įstaigomis.

- Pagreitinti sėkmingos praktinės veiklos ir reikiamų įgūdžių įsisavinimą skleidžiant Europoje informaciją apie sėkmingos praktinės veiklos pavyzdžius, nustatytus remiantis pagal susitarimą apibrėžta tipologija. Tipologija turėtų apimti tokius klausimus, kaip praktinės veiklos ir procesų nuoseklumas, rinkinių valdymas ir intelektinės nuosavybės teisinių problemų sprendimas, ir skatinti naujų trūkstumų įgūdžių aptikimą.

- Europos kultūros ir mokslo turinio matomumo ir prieinamumo didinimas sudarant nacionalinius inventoriaus sąrašus (pvz., projektų ar tam tikrų rinkinių sąrašus). Šie sąrašai turėtų būti integruoti į Europos skaitmeninio turinio infrastruktūrą kokybiškų standartų ir technologijų, palaikančių ilgalaikę turinio prieigą, unifikuotą prieigą piliečiams, atvirumą ir pajėgumą programinės įrangos įrankiams, dėka.

Siekiant kuo greičiau įgyvendinti šiuos veiksmus ir užtikrinti jų adaptavimą, skatinantį pastovių organizacijų ir techninių infrastruktūrų kūrimą, būtina, kad Europos Komisija dirbtų su šalimis narėmis per Informacinės visuomenės technologijų ir kitas programas siekdama:

- Palaikyti praktinę koordinavimo veiklą įsteigiant sekretoriatą arba agentūrą koordinavimo grupės veiksmams palaikyti. Sekretoriatas turėtų koordinuoti visas patariamąsias *ad hoc* sudarytas darbo grupes techniniais klausimais.

- Spartinti sėkmingos patirties sklaidą skatinant kompetencijos centrus, kurie gali būti lyderiai ir konsultantai esminiais technologiniais klausimais. Šiuo metu pagrindiniai klausimai, kurių plėtrai reikalingi kompetencijos centrai, yra metaduomenys, daugiakalbystės problemų techniniai sprendimai, vaizdo ir skaitmeninio saugojimo technologijos; ateityje kompetencijos centrai turi būti steigiami ir naujai kylantiems klausimams.

- Skatinti skaitmeninio veiklos lyginamosios analizės plėtojimą sukuriant duomenų ir surinkimo gaires ir tęsiant kiekybinių ir kokybinių rodiklių formulavimo darbus.

- Padidinti Europos turinio vertę ir sukurti jo ben-

drą viziją apibrėžiant ES skaitmeninio kultūros ir mokslo turinio bendradarbiavimo plano kriterijus ir bendrą platformą bei atitinkamas jo įgyvendinimo priemones (pvz., Chartija, Tarpusavio supratimo memorandumas). Plane turėtų būti siekiama sukurti e.kultūros infrastruktūrą prieigai prie skaitmeninio kultūros ir mokslo paveldo identifikuojant turinio pridėtinės vertės kriterijus (pvz., atrankos) ir suformuojant techninius standartus, atitinkančius suderinamumo reikalavimus. Šią veiklą turi vykdyti sekretoriatas ir koordinavimo grupė.

- Pagerinti turinio kokybę ir vartojimo lygį, skatinti unifikuotos piliečių prieigos prie išteklių plėtojimą, didinti ilgalaikio išsaugojimo problemų supratimą šiomis priemonėmis: susitarimais dėl suderinamumo standartų; skaitmeninio išsaugojimo ir turinio ilgaamžiškumo gairėmis; logiškais skaitmenintų rinkinių valdymo ir intelektinės nuosavybės problemų sprendimo bei elektroninės kultūros verslo modeliais.

Siekiant, kad šalis narės suformuluotų ir taikytų turinio gamybos, kokybės, radimo ir vartojimo strategijas ir susitarimus, trumpalaikėmis ar ilgalaikėmis mokslinio tyrimo iniciatyvomis būtina išspręsti kylančias technines problemas. Europos Komisija turėtų:

- Skatinti kiekybinės lyginamosios analizės plėtojimą tyrinėjant rodiklių ir statistikos problematiką.

- Pradėti Europos skaitmeninio tyrimus ir nagrinėti technines bei organizacines infrastruktūras, Europos kultūros turinio skatinimo, kultūros identiteto ir įvairovės problemas, kad būtų užtikrinta turinio prieiga visiems piliečiams.

- Palaikyti suderinamumą ir pastovų išteklių radiją pradėdant darbus su metaduomenimis, registrais ir schemomis.

- Įveikti "tamsių skaitmeninių amžių" riziką plėtojant tokias tyrimo kryptis: skaitmeninės technologijos ir turinio išsaugojimas; patobulintas pažangių technologijų taikymas kultūros ir mokslo turiniui skaitmeninti (pvz., daugiaskaitmeninis nuskaitymas); turinio pridėtinės vertės kūrimas. Ši veikla turi būti vykdoma glaudžiai bendradarbiaujant su pramonės sektoriumi.

- Identifikuoti galimybes vykdyti bandomuosius projektus, atspindinčius minėtas problemas, Informacinės visuomenės technologijų programoje.

LUNDO VEIKSMŲ PLANAS². SKAITMENINIMO VEIKLOS KOORDINAVIMO EUROPOJE SCHEMA

N. B. *Siekdamos supažindinti skaitytojus su Lundo veiksmų plano vykdymu po kiekvieno tikslo aprašymo autorės įterpė skyrelį "Rezultatai", kuriame pateikiama informacija apie atliktą veiklą³.*

Šiame plane aprašyti pagrindiniai veiksmai, skirti kultūros ir mokslo turinio skaitmeninio Europoje pagerinimui ir *Lundo principuose* suformuluotų tikslų įgyvendin-

nimui. (Pagrindiniai plano veiksmai turėjo būti pradėti ar užbaigti iki 2002 m. pabaigos.)

ISRITIS. POLITIKOS IR PROGRAMŲ VYKDYMO GERINIMAS BENDRADARBUJANT IR PASITELKIANČIANT LYGINAMOSIOS ANALIZĖS PAGAL NUSTATYTAS GAIRES METODĄ

1a veiksmas. Nacionaliniai skaitmeninio politikos ir programų tinklalapiai

Tikslas. Palaikyti keitimąsi informacija apie skaitmeninio politiką ir programas tarp šalių narių ir išryškinti nacionalinę veiklą, skatinančią keitimąsi patirtimi ir igūdžiais.

Tikslo įgyvendinimas ir pagrindiniai uždaviniai. Ekspertų grupės turėtų sukurti pamatinę nacionalinių veiksnių skaitmeninio politikos srityje pateikimo formą, grindžiamą jau atliktos šalyse narėse apklausos duomenimis. Duomenys apie nacionalinę skaitmeninio politiką, įvesti į sukurtą formą, bus paskirstyti šalims narėms, kad šios idėtų juos į nacionalinius tinklalapius. Ekspertai taip pat sukurs šiai informacijai minimalų kokybės kriterijų rinkinį, apimančią tokias sritis, kaip aktualumas, daugiakalbystė, prieinamumas piliečiams.

Kiekviena šalis narė paskelbs šiuos duomenis atitinkamame tinklalapyje ir užtikrins jų palaikymą bei atnaujinimą. Europos Komisija savo tarnybinėje stotyje sukurs bendrą tinklalapį nacionalinėms svetainėms.

Veikėjai. Salys narės, ypač jau turinčios tokio pobūdžio tinklalapius, iškels ekspertų kandidatūras nacionalinės skaitmeninio politikos veiksnių formai kurti. Visos šalys narės kurs tinklalapius ir jų atnaujinimo bei palaikymo mechanizmus. Europos Komisija, padedama ekspertų grupės, sudės nacionalinės skaitmeninio politikos duomenis į suderintą standartinės struktūros formą.

Rezultatai. Aštuonių šalių narių (Danijos, Prancūzijos, Jungtinės Karalystės, Italijos, Suomijos, Belgijos, Olandijos, Graikijos, Ispanijos, Portugalijos) skaitmeninio politikos duomenys yra įvesti į formą, sukurtą remiantis apklausos rezultatais; jie prieinami internete pagrindiniame skaitmeninio politikos puslapyje http://www.cordis.lu/ist/ka3/digicult/national_prof.htm ir MINERVA tinklalapyje <http://www.minervaeurope.org/structure/nrg/npp.htm>. Kiekviename nacionaliniame tinklalapyje informacija suskirstyta į struktūrinės dalis: 1) valstybės institucijos, atsakingos už kultūros ir mokslo politiką; 2) skaitmeninio politiką struktūriniu požiūriu (tikslai, reguliavimas, koordinavimo ir vertinimo mechanizmai ir pan.); 3) nacionalinės skaitmeninio programos; 4) reikšmingiausi projektai.

1b veiksmas. Politikos ir programų lyginamosios analizės pagal nustatytas gaires (angl. *benchmarking*) schemas kūrimas

Tikslas. Patvirtinti ir taikyti lyginamosios analizės pa-

gal nustatytas gaires schemą, svarbiausią šalių narių vidi- nių ir tarpusavio veiksnių koordinavimo įrankį, sukurti matus, atskleidžiančius pažangos ir tobulinimo lygį.

Tikslo įgyvendinimas ir pagrindiniai uždaviniai. Įsteigti ekspertų grupę, kuri apibrėžtų lyginamosios analizės modelį ir pateiktų jį šalims narėms patvirtinti. Ekspertų užduotis taip pat yra parengti modelio įsisavinimo ir taikymo strategiją. Diskusijoms, kokybinės lyginamosios analizės klausimams ir tolesnei raidai nagrinėti turėtų būti sukurtas šalių narių atstovų tinklas.

Veikėjai. Salys narės iškels ekspertų kandidatūras lyginamosios analizės darbo grupei formuoti ir įsteigs nacionalinius Ekspertų ir korespondentų tinklus. Komisija parems darbo grupę galutiniam modelio parengimui.

Rezultatai. Šalių narių ekspertai suformulavo pagrindinius skaitmeninio politikos vertinimo principus, apibrėždami lyginamosios analizės taikymo metodologiją ir pateikdami kokybinių rodiklių variantus dokumente *Atviras skaitmeninio politikos lyginamosios analizės pagal nustatytas gaires metodas — tikslai, metodologija ir rodikliai* (<ftp://ftp.cordis.lu/pub/ist/docs/digicult/benchmarking-digitisation-model.pdf>). Lyginamosios analizės darbo grupė renka ir apdoroja šalių narių duomenis.

1c veiksmas. Rodiklių ir matų rinkinio kūrimas

Tikslas. Sukurti bendrą Europos kultūros ir mokslo išteklių lyginamosios analizės schemą ir reguliuoti elektroninės Europos plano tikslų įtaką Europos skaitmeniniam turiniui globaliuose tinkluose.

Tikslo įgyvendinimas ir pagrindiniai uždaviniai. Pradedant nuo politikos lyginamosios analizės modelio, bus apibrėžti kokybiniai ir kiekybiniai rodikliai, plėtojama jų metodologija bendradarbiaujant su atitinkamomis įstai- gomis. Esminių skaitmeninio rodiklių apibrėžimo dar- bas bus atliekamas lyginamosios analizės ekspertų grupės ir grindžiamas skaitmeninio modelių tyrimu.

Veikėjai. Salys narės prisidės prie tikslo įgyvendi- mo iškeldamos ekspertų kandidatūras į darbo grupę; Ko- misija pradės tyrimą ir skatins sąveiką su kitomis lygina- mosios analizės iniciatyvomis ir relevančiais ES Informa- cinės visuomenės technologijų programos projektais.

Rezultatai. 2001 m. rugpjūtį Europos Komisija pa- skelbė kvietimą tyrimui *Rekomendacijos skaitmeninio prak- tinės veiklos ir politikos modeliams*, tačiau pasiūlymų nesu- laukė. Šalių narių detalių ataskaitų pagrindu sukurta lygi- namosios analizės pagal nustatytas gaires taikymo nacio- naliniu lygmeniu apžvalga.

1d veiksmas. Koordinavimo veiklos palaikymas

Tikslas. Sukurti šalių narių veiklos koordinavimo pa- laikymo infrastruktūrą.

Tikslo įgyvendinimas ir pagrindiniai uždaviniai. Bus inicijuoti veiksmai, tęsiantys ir plėtojantys pasiektą bendra- darbiavimo lygį. Ši veikla apims šalių narių atstovų koor- dinavimo grupės, kurios susitikimus globos ES pirminin-

kaujanti šalis narė, kūrimą; interaktyviojo šalių narių asmenų, atsakingų už aktyvų kultūros ir mokslo turinio skaitmeninimą, forumo ar diskusijų grupių įsteigimą; parama teikiančio sekretoriato ar agentūros įkūrimą.

Veikėjai. Šalys narės sukurs koordinavimo grupę ir susitars dėl jos įgaliojimų. Esami tinklai, palaikomi Informacinės visuomenės technologijų programos (ypač CULTIVATE-EU tinklas), bus panaudoti diskusijų forumui valdyti. Bus nagrinėjamas sekretoriato paramos potencialas Informacinės visuomenės technologijų programos kontekste, pvz., koordinuojant esamus veiksmus.

Rezultatai. 2001 m. sudaryta Nacionalinių atstovų grupė (angl. *National Representatives Group*), sukurti jos veiklą reglamentuojantys nuostatai. Grupės nariai susitinka ne rečiau kaip du kartus per metus vadovaujant šaliai, tuo metu pirmininkaujant ES. 2002 m. pradėtas MINERVA projektas, atliekantis grupės darbo administravimo funkciją ir atsakingas už susitikimų ir ekspertų darbo grupių veiklos organizavimą (žr. <http://www.minnervaeurope.org/>).

II SRITIS. SKAITMENINTŲ IŠTEKLIŲ RADIMAS 2a veiksmas. Nacionaliniai inventoriaus sąrašai

Tikslas. Padaryti Europos kultūros ir mokslo turinį matomą ir prieinamą kuriant vykdomų skaitmeninimo projektų inventoriaus sąrašus, grindžiamus nacionalinių stebėjimo punktų duomenimis.

Tikslo įgyvendinimas ir pagrindiniai uždaviniai. Nacionaliniai projektų ar atrinkto turinio inventoriaus sąrašai bus plėtojami atsižvelgiant į esamą veiklą ar šalių narių pavyzdžius. Inventoriaus sąrašai turi atitikti kokybės standartus įtraukiamo turinio (pagrįsto sėkmingos praktikos gairėmis, žr. 3b veiksmą) ir teikiamų paslaugų prieigos požįriui. Techninė darbo grupė, koordinuojama šalių narių, turinčių daugiausia patirties šioje srityje, apibrėš galimas platformas, kreipdama ypatingą dėmesį į atvirą ir nemokamą programinę įrangą, ir parašys gaires, padedančias šalims narėms sukurti naudojamus ir atnaujinamus, palaikomus inventoriaus sąrašus.

Veikėjai. Šalių narių atstovų darbo grupė, kuri sukurs sėkmingos praktikos gaires ir skatins nacionalinių projektų inventoriaus sąrašų plėtoją.

Rezultatai. 2001 m. susitikime Paryžiuje buvo sutarta dėl pagrindinių inventoriaus sąrašų deskriptorių apibrėžimo; buvo vertinamas prancūzų pasiūlytas inventoriaus sąrašų modelis, svarstoma derinimo prie nacionalinių poreikių galimybė. Antrajame Paryžiaus susitikime 2002 m. nutarta glaudžiau bendradarbiauti su kitomis darbo grupėmis.

2b veiksmas. Skaitmeninio turinio radimas

Tikslas. Sukurti pastovią techninę infrastruktūrą koordinuojamam Europos skaitmeninto kultūros ir mokslo turinio radimui.

Tikslo įgyvendinimas ir pagrindiniai uždaviniai. Inventoriaus sąrašai dažniausiai sudaromi iniciatyva iš viršaus, tačiau kad surinkti skaitmeninti išteklių būtų prieinami, būtinas papildomas darbas, apimantis techninių komponentų ir standartų, reikalingų tinkamo skaitmeninto turinio aptikimui ir surinkimui, kūrimą. Si veikia apima susitarimus dėl metaduomenų, automatinio surinkimo įrankių, saugojimo ir paieškos paslaugų, pabrėžiant viešojo sektoriaus/atvirų išteklių įrankių ir daugiakalbystės palaikymo svarbą. Techninė ekspertų darbo grupė nagrinės metaduomenų standartus, atsižvelgdama į metaduomenų reikalavimus nacionaliniams inventoriaus sąrašams kurti, ir parengs techninių strategijų bei testavimo taikymo/plėtojimo rekomendacijas.

Veikėjai: Koordinuojamos Prancūzijos, šalys narės įsteigs darbo grupę plėtoti metaduomenų rekomendacijoms ir teikti koordinavimo grupei informaciją apie technines strategijas.

Rezultatai. 2002 m. susitikime Paryžiuje padaryta išvada, kad metaduomenų automatinio surinkimo (angl. *harvesting*) protokolas *Atvirų archyvų iniciatyva* (angl. *Open Archives Initiative*) galėtų tapti skaitmeninio turinio radimo modeliu.

III SRITIS. SĖKMINGOS PRAKTIKOS SKATINIMAS

3a veiksmas. Sėkmingos praktikos pavyzdžiai ir gairės

Tikslas. Remti skaitmeninimo įgūdžius ir efektyvią sėkmingos praktikos pavyzdžiais.

Tikslo įgyvendinimas ir pagrindiniai uždaviniai. Šalys narės turi atrinkti sėkmingos praktikos pavyzdžius iš savo projektų ir skleisti apie juos informaciją, įgalindamos keitimąsi patirtimi, įgūdžiais ir bendrą tarpusavio sutarimą. Bus analizuojami Informacinės visuomenės technologijų projektai, siekiant išaiškinti jų sėkmingos praktikos potencialą. Esamos sėkmingos praktikos gairės bus identifiukuotos ir skatinamos artimiausioje ateityje, kad vėliau jų pagrindu būtų sukurtos bendros, susitarimu grindžiamos gairės. Bus atrenkami ir relevantūs standartai, kartu rengiant jų taikymo rekomendacijas (pvz., per darbo grupes ir projektus).

Veikėjai. Šalys narės atrinks ir viešins nacionalinius sėkmingos praktikos pavyzdžius; Komisija vykstančių projektų kontekste pateiks esamų gairių apžvalgą ir pasiūlys gairių konsolidavimo struktūrą ar tipologiją.

Rezultatai. Sėkmingos praktikos klausimams skirtas seminaras surengtas 2002 m. Alikante. Sėkmingos praktinės veiklos identifikavimo ir kompetencijos centrų darbo grupė parengė skaitmeninimo projektų vadovą, grindžiamą išnagrinėtais ir apibendrintais sėkmingos praktikos pavyzdžiais. Vadovas skirtas atminties institucijų specialistams, įgyvendinantiems skaitmeninimo projektus, ir

apima jų valdymo, techninius, intelektinės nuosavybės aspektus⁵.

3b veiksmas. Kompetencijos centrai

Tikslas. Skatinti "kompetencijos centrus".

Tikslo įgyvendinimas ir pagrindiniai uždaviniai. Organizacijos ar konsorciškai, turintys didžiausią kompetenciją techninėje srityje, turi informuoti skaitmeninimu užsiimančias institucijas ir teikti joms paramą. Šios paslaugos gali būti kuriamos ar skatinamos nacionaliniu, Europos lygmeniu, apimant ir Informacinės visuomenės technologijų programą.

Veikėjai. Šalys narės, mokslo tiriamosios organizacijos, pramonė.

Rezultatai. Kol kas šioje srityje veikla nėra pradėta.

IV SRITIS. TURINIO VALDYMAS

4a veiksmas. Bendradarbiavimo veiksmų planas kokybiško Europos skaitmeninto turinio prieigai

Tikslas. Optimizuoti Europos turinio vertę ir sukurti jo bendrą viziją, plėtojant Europos Sąjungos bendradarbiavimo plano skaitmeninio kultūros ir mokslo turinio srityje pamatus kartu su atitinkamomis įgyvendinimo priemonėmis (pvz., Chartija, Tarpusavio supratimo memorandumas ir t. t.).

Tikslo įgyvendinimas ir pagrindiniai uždaviniai. Įsteigus koordinavimo grupę, jos sekretoriatas turi suformuoti bendrą požiūrį į Europos e.kultūros infrastruktūrą (e.kultūros vartai) prieigai prie skaitmeninto kultūros ir mokslo turinio. Šis požiūris turėtų būti grindžiamas skaitmeninto turinio atrankos kriterijais identifikuojant jo pridėtinę vertę ir kokybę, techniniais standartais ir susitariamais šioms kriterijams įgyvendinti, paslaugos kokybe. Būtiną atsižvelgti ir į strategines priemones pasiekti tikslams, kurie atsispindi Chartijoje, Tarpusavio supratimo memorandume ir t. t.

Veikėjai. Šalys narės.

Rezultatai. Kokybės problemų įtraukimas į Europos Sąjungos Tarybos rezoliuciją *Dėl kultūros ir žinių visuomenės* (žr. *Council resolution of 21 January 2002 on culture and knowledge society* (2002/C 32/01), http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oi/dat/2002/c_032/c_03220020205en00010001.pdf). Ekspertų darbo grupė sukūrė *Briuselio kokybės schemą* – kultūros tinklalapių kokybės ir prieinamumo vertinimo schemą, vėliau apsvartytą ir suderintą ekspertų⁶. Europos Komisija pradėjo bandomąjį W3C-WAI gairių, kuriomis siekiama sukurti lygiavertės prieigos sąlygas neigaliems žmonėms (Pasaulinio voratinklio konsorciūmas, *Pasaulinio voratinklio prieinamumo iniciatyva* -<http://www.w3.org/WAI/>), taikymą *Skaitmeninio paveldo ir kultūros turinio tinklalapiuose*.

4b veiksmas. Palaikoma turinio prieiga.

Tikslas. Užtikrinti ilgalaikę skaitmeninto kultūros ir mokslo turinio prieigą.

Tikslo įgyvendinimas ir pagrindiniai uždaviniai. Standartų taikymas ir sėkmingos praktikos įsisavinimas užtikrina tam tikras skaitmeninto turinio prieigos ateities garantijas, tačiau to nepakanka. Būtinai ilgalaikio išsaugojimo srities tyrimas, kuris identifikuotų pagrindines problemas ir pateiktų atitinkamus techninius sprendimus. Šiems tikslams pasiekti būtina apibrėžti tyrimus, reikalingus ateities veiksams iširti. DLM (pranc. *Données lisibles par machine* – Automatizuotai apdorojami duomenys) forumas ir Informacinės visuomenės technologijų programos iniciatyvos turėtų prisidėti prie šio proceso.

Veikėjai. Europos Komisija ir pramonė.

Rezultatai. 2002 m. Ispanijos pirmininkavimo metu DLM forumas ir pramonės atstovai parengė ir išsiuntė memorandumą EK komisarui Erkki Liikanen. 2002 m. lapkritį *Informacijos visuomenės technologijų* programa ERPANET finansavo projektą, skirtą skaitmeninto turinio prieigai ir saugojimui (žr. *Elektroninių išteklių saugojimo ir prieigos tinklas*, angl. *Electronic Resource Preservation and Access Network*, <http://www.erpanet.org/>). 2002 m. birželio 25 d. Europos Sąjungos Taryba paskelbė rezoliuciją *Rytojaus atminties saugojimas – skaitmeninio turinio saugojimas ateities kartoms* (žr. *Council resolution of 25 June 2002 on preserving tomorrow's memory – preserving digital content for future generations* (2002/C 162/02, http://europa.eu.int/eur-lex/pri/en/oi/dat/2002/c_162/c_16220020706en00040005.pdf).

⁵ *The Lund Principles* [interaktyvus]. Lund (Sweden). 4 April 2001 [žiūrėta 2003 m. balandžio 23 d.]. Prieiga per internetą: ftp://ftp.cordis.lu/pub/ist/docs/digicult/lund_principles-en.pdf (Lundo principai - tai 2001 04 04 ekspertų susitikimo išvados).

⁶ *Action Plan on Coordination of Digitisation Programmes and Policies: Implementation Framework for Digitisation Coordination Actions in Europe* [interaktyvus]. 23 July 2001 [žiūrėta 2003 m. balandžio 23 d.]. Prieiga per internetą: ftp://ftp.cordis.lu/pub/ist/docs/digicult/lund_action_plan-en.pdf (Planas sukurtas po ekspertų susitikimo Lunde 2001 04 04).

⁷ Rengdamos informaciją apie Lundo plano vykdymą autorės remėsi ES Informacinės visuomenės direktorato ataskaita apie skaitmeninimą Europoje: *Coordinating Digitisation in Europe: Progress Report of the National Representatives Group: coordination mechanisms for digitisation policies and programmes 2002* [interaktyvus]. European Commission. The Information Society Directorate-General. 2003 [žiūrėta 2003 balandžio 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.minerva-europe.org/publications/globalrepon.htm>. ISBN 92-894-4863-6.

⁸ DAWSON, David; VALTONEN, Minna. *Overview of national benchmarking reports (March 2003)* [interaktyvus]. March 2003 [žiūrėta 2003 m. balandžio 23 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.minerva-europe.org/structure/workinggroups/benchmarking/documents/overbenchreports.htm>

⁹ DRAKE, Karl-Magnus; ERIKSSON, Hanna; JUSTRELLI-RIKSARKIVET, Borje. *Best Practice Handbook* [interaktyvus]. March 2003 [žiūrėta 2003 m. balandžio 23 d.]. Prieiga per internetą: http://www.minerva-europe.org/structure/workinggroups/goodpract/document/bestpracticehandbookv_1.1.pdf

¹⁰ Brussels Quality Framework [interaktyvus]. Lašt updated 2003 04 24 [žiūrėta 2003 m. balandžio 24 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.cfwb.be/qualite/Bmxelles/pg001.asp>